

1956 MAJ

NŐK LAPJA

A Szerecsen utcai kapcsolóhivatal, 75 évvel ezelőtt

Csepécz Jánosné, a budapesti Helyközi Távbeszélő Hivatal kapcsolótermében

75
éves

A BUDAPESTI TELEFONKÖZPONT

244 Beszélgetés az első kezelőnőről, egy mai kezelőnővel

»Halló Budapest!... Igen, kapcsolom!... Halló Miskolc! Halló Miskolc... Kapcsolom Budapestet...«

Kissé szokatlan hangzavar fogadja a belépőt a Helyközi Távbeszélő Hivatal Horváth Mihály téri

Matkóvics, Júlia,
a budapesti telefonközpont első kezelője

nagy, neonfényes, levegős kezelőtermében. A falakon — mint a Rádió stúdiójában — szigetelő nyeli el az éles hangokat és így kellemes zsongásba olvad a mintegy száz kezelőnő hangja. Ma már ez az egyetlen kézikapcsolású központ Budapesten.

Fürgekezű fiatalasszony kapcsolja éppen a Diósgyőri Kohászati Üzemek hívását a Kohó- és Gépipari Minisztériumnak. A minisztérium minden vonala foglalt, s így a kezelőnő kénytelen bontani.

Bizony nem könnyű beszélgetni itt a kilences brigádban dolgozó Csepécz Jánosnéval, a miskolci vonal egyik kezelőjével. Beszélgetésünket folyton meg kell szakítani, hisz az interurbán telefonhívások sürgősek, pillanatonként kell kapcsolni, tereferére nemigen van lehetőség. Szinte távirati stílusban ennyit tudok meg róla: Csepécz Jánosné 1949 óta kezelőnő. Kétszeres sztahanovista, a szakma kiváló dolgozója, többször kapott jutalmat. Most várja előléptetését: rendező lesz. Férje gépkocsivezető, két és fél éves fia van. Mielőtt a postához került, cipőfelsőrész készítő volt.

— Hogyan került a postához? Ki protezsálta? — kérdezem. Meglepődik. Fürge keze megáll a kapcsolóbillentyűn, nem érti a kérdést és ijedten néz rám.

— Csak azért kérdelem — nyugtatom meg Csepécznéét —, mert a 75 év előtti szabályzatban a telefonkezelőnői felvétel feltételei között ilyen pont is állt: »Kezelők csak olyan intelligens úrilányok lehetnek, akiket felvételre legalább két közismert úri család ajánl.«

Csepéczné hangosan elneveti magát. A szomszéd kezelők is odafigyelnek. Most már zavarnánk a munkát, váltótársat kérünk és a fiatal asszonnyal a pihenőszobába megyünk.

Az első budapesti telefonkezelőnő munkájáról beszélgetünk.

— Hallottam, hogy milyen nehéz munkájuk volt az elődöknek — mondja Csepéczné —, láttam filmen is, állva kellett kapcsolni, de részleteket nem tudok.

Így hát én mondtam el: 1881. május 1-én kezdte meg működését a budapesti telefonközpont 25 előfizetővel. Az első kezelőnő Matkóvics Júlia volt, a Nemzeti Színház nagynevű művésznőjének leánya. A gépkezelés könnyű volt, annál nehezebb a segéd tudomány, hisz minden előfizető számát kívülről kellett tudni.

— Én is sok számot tudok kívülről — vág közbe a fiatal kezelőnő.

— Mennyit?

— Hát azt nem is tudom, de százat biztosan. A fontosabb számokat, amelyeket rendszeresen kapcsolok.

A kényelmesen berendezett pihenőszobában most már többen ülnek körénk. Elmondom még, hogy az első időben a kapcsolás könnyen ment, hiszen 1882-ben még csak 300 előfizető volt, 1889-ben azonban már ezerkétszáz. Sok volt közöttük az

azonos nevű, ezeket csak foglalkozásuk, lakcímük különböztette meg egymástól és így ezt is meg kellett tanulnia a kezelőnőnek. 1890 nyarán rendelet jelent meg, hogy az előfizetők számmal kötelesek a kapcsolást kérni, de a közönség felzúdult. A kezelőnők pedig tudták a névsort, »liberálisak« voltak, s így a rendelet ellenére név után is kapcsolták az előfizetőket. 1893-ban már 2500, 1898-ban pedig 4500 előfizetője volt a budapesti telefonközpontnak...

A körülállók egymásra néztek: 4500 szám és név megtanulása szinte lehetetlennek tűnik. Pedig így volt. (Hogy mit jelent 4500 név és szám megtanulása, arra csak egy kis összehasonlítás: 600—800 idegen szóval már lehet egy nyelvet beszélni, tehát ez majdnem 7 idegen nyelv tudásának felel meg.) 1901-ben, amikor az előfizetők száma elérte az ötezetet, a központ végre áttért a számszerű kapcsolásra.

A telefonnévsorból a kezelőnők negyedévenként vizsgáztak, és az új előfizetők adatait naponta meg kellett tanulniok. Bizony volt középiskolai tanárnő, aki már az ezerkétszáz előfizető nevét sem tudta megtanulni és így állásából kitétek.

— És hogyan vizsgáztatták a kezelőnőket? — Meinshiern igazgatónak eredeti módszere volt. Szobájában egy doboz szaloncukor és egy skatulya gyufa elé ültette a vizsgázókat és a távbeszélő névsorból hat előfizető számát kérdezte. Ha a vizsgázó hibázott, egy gyufaszálat kellett a dobozból kiemelnie, ha jól felelt, egy szaloncukrot. Három gyufaszál esetén új vizsgára utasították a kezelőnőt, három sikertelen vizsga után kitétek állásából. Az a kezelőnő, aki minden kérdésre hibátlanul válaszolt, hat szaloncukrot kapott, egy hiba esetén ötöt, stb. A vizsgaszobából kilépő kezelőnők csak felmutatták szaloncukraikat a várakozó kartársnőiknek, akik ebből azonnal tudták, hogyan sikerült a vizsga.

A telefonkezelőnők szociális helyzetéről is beszélgetünk. Csepéczné boldogan újságolja, hogy rövidesen külön autóbusz szedi össze a dolgozók gyermekeit és szállítja az óvodába. Hétórás munkanapjuk van, szép pihenőhelyiségük, olcsón étkeznek.

— És az első központ idején? — Betegség esetén a kezelőnő bérét a betegség tartamára levonták, de a helyettes, aki munkaidejének meghosszabbításával pótolta a kiesőt, nem kapott túlóra-díjat. Az egészségügyi szempontokra sem voltak figyelemmel, közös használat után nem fertőtlenített készüléket használtak. Ez még nem volt fejre erősíthető, mint a mai, és így a kezelőnők egyik kezükkel a fülükhöz szorították a kagylót és csak a másik kezükkel kapcsolhattak, illetve tehették vissza a jelzőtáblát. Az alacsonyabbak fakanalat hoztak magukkal és annak nyelével lökték vissza a magasan fekvő jelzőtáblákat...

Csepéczné hirtelen az órájára pillant.

— Csúcsforgalom kezdődik, sajnos, nem folytathatjuk ezt az érdekes beszélgetést. Nem tudom, hogy az első kezelőnők, az akkori nehéz viszonyok között, mennyire szerették a munkájukat, mert én kimondhatatlanul szeretem a telefont.

A fiatal kezelőnő visszaül a helyére a kilences brigádba... Az ajtóból még hallom, amint jelentkezik:

— Halló Miskolc... Halló itt Budapest, igen kapcsolom...

...És felgyullad a következő hívást jelző lámpa...

Pap János

